Oświadczenie złożone
przez senatora Ryszarda Knosalę
na 26. posiedzeniu Senatu
w dniu 30 stycznia 2013 r.

Oświadczenie skierowane do ministra spraw wewnętrznych Jacka Cichockiego

Procedura postępowania mandatowego uregulowana została w rozdziale 17 kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia. Zgodnie z art. 97 §2 i 3 wskazanej ustawy sprawca wykroczenia może odmówić przyjęcia mandatu karnego. Funkcjonariusz nakładający grzywnę ma obowiązek poinformować sprawcę o prawie do odmowy przyjęcia mandatu oraz o skutkach prawnych takiej odmowy.

Kolejny obowiązek informacyjny wynika z art. 98 §3 ustawy. Stanowi on, że mandat kredytowany powinien zawierać pouczenie o obowiązku uiszczenia grzywny w terminie siedmiu dni od daty przyjęcia mandatu oraz o skutkach nieuiszczenia grzywny w terminie. Dodać wypada, że sam wzór mandatu kredytowanego sporządzony jest w taki sposób, że osoba ukarana, potwierdzając przyjęcie i odbiór mandatu, potwierdza jednocześnie, iż została pouczona o prawie do odmowy przyjęcia mandatu. Na druku mandatu karnego umieszczono także pouczenie o terminie na uiszczenie grzywny oraz o skutkach niedochowania tego terminu, jak również o skutkach odmowy przyjęcia mandatu karnego.

Opisane ustawowe obowiązki informacyjne tylko w części wyczerpują procedurę dotyczącą postępowania mandatowego. Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na art. 101 §1 ustawy, zgodnie z którym „prawomocny mandat karny podlega uchyleniu, jeżeli grzywnę nałożono za czyn niebędący czynem zabronionym jako wykroczenie". Przepis ten stanowi nadto, że „uchylenie następuje na wniosek ukaranego złożony w zawitym terminie siedmiu dni od daty uprawomocnienia się mandatu lub z urzędu". Istotna jest w tym przypadku przesłanka, zgodnie z którą wskazane postępowanie zainicjowane może być nie tylko z urzędu, ale także na wniosek ukaranego. Co więcej, wniosek taki może być dopuszczony pod warunkiem dochowania dosyć krótkiego terminu na jego złożenie (termin zawity).

Trudno zrozumieć brak konsekwencji, jeśli chodzi o realizację obowiązków informacyjnych względem ukaranego mandatem kredytowanym. Przepisy prawa, określając wiele okoliczności, o których ukarany musi zostać poinformowany, jednocześnie nie przewidują obowiązku poinformowania ukaranego o prawie złożenia wniosku w przedmiocie uchylenia mandatu karnego. Pouczenia takiego nie przewiduje również druk mandatu kredytowanego. Może zatem zdarzyć się tak, że osoba, która została niesłusznie ukarana mandatem karnym („za czyn niebędący czynem zabronionym jako wykroczenie") nie poweźmie na czas informacji o prawie złożenia wniosku o uchylenie mandatu, przez co zamknie sobie drogę dochodzenia swoich praw.

W tej sytuacji zasadne wydaje się przyjęcie takich rozwiązań, które w sposób kompleksowy regulowałyby kwestie obowiązku informacyjnego. W szczególności – jeśli przyjąć, że obowiązek taki powinien zostać utrzymany – warto byłoby, aby obejmował on informację o wszelkich uprawnieniach, które przysługują lub potencjalnie mogą przysługiwać osobie ukaranej mandatem karnym. Biorąc to pod uwagę, proszę o podjęcie stosownej inicjatywy legislacyjnej.

Z wyrazami szacunku
Ryszard Knosala